

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zandwinning en natuurontwikkeling Bosscherwaarden

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

21 april 2022 / projectnummer: 1326

1 Advies in het kort

Rijndelta Groep BV/Boscherwaarden B.V. wil zand winnen in de uiterwaarden van de Lek bij Wijk bij Duurstede. De diepe plassen die hierdoor ontstaan zal het bedrijf opvullen met grond en, net als de rest van het terrein, inrichten als natuurgebied. Voor het project is een ontgrondingsvergunning nodig en moet het bestemmingsplan gewijzigd worden. Voordat de provincie Utrecht en de gemeente Wijk bij Duurstede hierover besluiten zijn de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport (MER).

In een eerder advies¹ gaf de Commissie aan dat in het MER² nog belangrijke informatie ontbrak. Inmiddels is een aanvulling op het MER opgesteld³. De provincie en gemeente hebben de Commissie gevraagd om opnieuw te adviseren over het MER en de aanvulling tezamen.

Figuur 1: Eindinrichting Bosscherwaarden (bron: rapport 'toelichting op het uitvoeringsalternatief VKA 2021')

Wat blijkt uit de aanvulling op het MER?

De aanvulling beschrijft aanvullend op de al eerder (in 2018) in het MER onderzochte uitvoeringsalternatieven een nieuw voorkeursalternatief, het 'VKA 2021'. Doordat bij de totstandkoming van dit VKA 2021 verschillende optimalisaties vanuit natuur, milieu en duurzaamheid zijn doorgevoerd, zijn de effecten van het VKA 2021 over het algemeen positiever dan voor de andere alternatieven, zo blijkt uit de aanvulling. Tijdens de zandwinning treden licht negatieve effecten op voor onder andere landschap, bestaande natuurwaarden, scheepvaart en waterveiligheid. De opvulling van de zandwinplassen leidt in de uitvoeringsfase tot licht negatieve effecten op de belevingswaarde, natuur en scheepvaart. In de eindsituatie – die na ongeveer acht jaar wordt bereikt – kunnen de effecten op natuur en landschap (zeer) positief zijn.

¹ Zie het [voorlopige toetsingsadvies](#) over het Milieueffectrapport, uitgebracht op 21 mei 2019.

² Milieueffectrapport Zandwinning, Specieberging en Natuurontwikkeling Bosscherwaarden, Eind-concept 15 augustus 2018.

³ *Aanvulling Milieueffectrapport Zandwinning, natuur- en recreatieontwikkeling Bosscherwaarden, Wijk bij Duurstede.* Rijndelta groep B.V., januari 2022. Naast deze aanvulling zijn nieuwe deelrapportages over geohydrologie en geluidhinder, een inrichtingsplan, een uitvoeringsplan, een beheerplan en een rapport maatschappelijke compensatie opgesteld.

Toetsing aan ontwerpbesluiten moet nog plaatsvinden

Op het moment van deze toetsing waren nog geen ontwerpbesluiten beschikbaar. Daarom heeft de Commissie niet kunnen beoordelen of het aangevulde MER past bij de besluiten waarvoor het de onderbouwing moet leveren: het bestemmingsplan van de gemeente Wijk bij Duurstede⁴ en de ontgrondingsvergunning van de provincie Utrecht. Dit geldt ook voor de koppeling van het voornemen met activiteiten in de Lunenburgerwaard in het kader van 'maatschappelijke compensatie'. Uit de aanvulling blijkt dat de provincie aan het besluit over de ontgrondingsvergunning voorwaarden stelt ten aanzien van maatschappelijke compensatie. Het is nog onduidelijk hoe dit wordt gerealiseerd en welke effecten dit heeft.⁵ Als de invulling hiervan de leidt tot aanzienlijke milieugevolgen, dan dienen deze alsnog beschreven te worden.⁶

Voordat wordt besloten over de ontgrondingsvergunning en het bestemmingsplan zal het bevoegd gezag moeten vaststellen of het MER en de aanvulling daarop ten grondslag kunnen liggen aan deze besluiten, of dat hiervoor aanvullende informatie nodig is.

Wat is het oordeel van de Commissie over de aanvulling?

De aanvulling op het MER – inclusief de daarbij behorende plannen voor inrichting, uitvoering en beheer – is uitgebreid, overzichtelijk, prettig leesbaar en voorzien van illustratieve kaartjes, figuren en tabellen. In de diverse rapporten is uitgebreid ingegaan op de doelstellingen van het project, het doorlopen proces en de daarin gemaakte afwegingen. De aanbevelingen uit het eerdere advies van de Commissie en de vragen van betrokken overheden en andere belanghebbenden zijn op een gestructureerde manier behandeld.

De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling op één onderdeel na de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over het voorkeursalternatief, waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. Uit het geohydrologische onderzoek blijkt dat tijdens de zandwinning geen negatieve effecten voor de omgeving worden verwacht. De aanvulling maakt nog onvoldoende duidelijk welke mitigerende maatregelen achter de hand beschikbaar zijn voor het geval toch negatieve effecten optreden.

De grond waarmee de zandwinplassen opgevuld gaan worden zal vóór de toepassing worden gecontroleerd op de kwaliteit. Daarmee is geborgd dat de grond voldoet aan de eisen uit het Besluit bodemkwaliteit. Dit betreft echter niet de aanwezigheid van nutriënten (stikstof- en fosforverbindingen). Voor het bereiken van de gewenste water- en natuurkwaliteit is het gehalte aan nutriënten cruciaal. Daarom beveelt de Commissie aan om ten behoeve van de ontgrondingsvergunning normen vast te stellen voor de gewenste water- en natuurdoelen en te borgen dat 'de juiste grond op de juiste plek' terecht komt.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij aanbevelingen voor het vervolgtraject.

⁴ Uit de aanvulling blijkt onder andere dat de gemeente Wijk bij Duurstede voorafgaand aan het opstellen van een ontwerpbestemmingsplan voornemens is een draagvlakonderzoek onder bewoners te laten uitvoeren.

⁵ In de aanvulling en het separate rapport *Maatschappelijke compensatie* (Rijndelta groep BV, januari 2022) wordt uitgegaan van de realisatie van een stadsstrand, direct naast het centrum van de stad. De invulling daarvan is nog onduidelijk. De effecten hiervan zijn daarom op dit moment nog niet vast te stellen.

⁶ Daarbij moet tevens rekening gehouden worden met cumulatieve effecten, dat wil zeggen een 'stapelings van effecten' door verschillende ingrepen tezamen.

Waarom een MER?

Voor de zandwinning, de opvulling van de overblijvende plassen en de herinrichting van het gebied is wijziging van het bestemmingsplan van de gemeente Wijk bij Duurstede nodig. Voor de besluitvorming hierover is een plan-MER noodzakelijk, omdat dit plan kaderstellend is voor m.e.r.-plichtige activiteiten (winning van delfstoffen). Daarnaast moeten Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht een ontgrondingsvergunning verlenen. Voor de besluitvorming hierover is een project-MER nodig, omdat de ontgroning groter is dan 25 hectare. Daarom is een gecombineerd plan- en project-MER opgesteld. De Provincie Utrecht is het coördinerend bevoegd gezag voor deze m.e.r.-procedure.

Waarom een advies van de Commissie m.e.r.?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht en de gemeenteraad van Wijk bij Duurstede besluiten over respectievelijk de ontgrondingsvergunning en het bestemmingsplan.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer [1326](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij aanbevelingen. De Commissie wil met deze aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. In paragraaf 2.3. geeft zij in een tekstkader een advies voor aanvulling van het MER. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren daarvan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de provincie Utrecht.

2.1 Toepassing grond

Het MER maakte niet duidelijk wat de herkomst, samenstelling en kwaliteit is van de grond die kan worden gebruikt bij het opvullen van de diepe plassen die na de zandwinning zullen ontstaan. Daardoor waren de effecten op de bodem- en waterkwaliteit, en daarmee ook op natuurwaarden, onzeker. De Commissie adviseerde om in de aanvulling:

- de toe te passen grond expliciet te toetsen aan de werkwijze zoals beschreven in de Circulaire en Handreiking diepe plassen⁷;
- op basis hiervan aan te geven welke eisen zullen worden gesteld aan de toe te passen grond van binnen en buiten het plangebied;
- aan te geven welke consequenties de invoering van de Omgevingswet hiervoor kan hebben;
- de consequenties hiervan voor de haalbaarheid van het inrichtingsplan te onderbouwen en aan te geven hoe met de genoemde onzekerheden wordt omgegaan.

⁷ [Circulaire herinrichting van diepe plassen](#) (BWBR0029248) en [Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen](#) (december 2010).

Toetsing aan het Besluit bodemkwaliteit

De aanvulling op het MER en het uitvoeringsplan⁸ gaan nader in op de opvulling van de zandwinplassen. Dit maakt duidelijk hoe de opvulling wordt gefaseerd en uitgevoerd en op welke wijze de toe te passen grond wordt getoetst aan het Besluit bodemkwaliteit (Bbk).⁹ Verder geeft de aanvulling aan dat getoetst is aan de Circulaire diepe plassen, maar de stappen uit de Circulaire zijn niet expliciet doorlopen. De aanvulling stelt enerzijds dat generieke regels gehanteerd zullen worden, maar anderzijds dat een Nota Bodembeheer zal worden opgesteld. Dit laatste is alleen nodig als een lokale afweging gemaakt moet worden, in plaats van generieke regels.

De aanvulling geeft weinig aanvullende informatie over de chemische kwaliteit van de in het plangebied aanwezige grond. Met de werkwijze zoals beschreven in paragraaf 4.4 van het uitvoeringsplan wordt wel geborgd dat de toe te passen grond aan de eisen van het Bbk voldoet. In de aanvulling is echter aangegeven dat de agrarische grond in het plangebied nog altijd bemest wordt. Dit betekent dat de bodem hoge nutriëntengehaltes zal bevatten.

Stel eisen aan aanwezigheid nutriënten

Het bovenstaande leidt er toe dat nog niet duidelijk is hoe wordt gezorgd dat het toe te passen bodemmateriaal de kwaliteit heeft die nodig is om een goede water- en natuurkwaliteit te realiseren (zie ook paragraaf 2.4 en 2.5 van dit advies). De Commissie beveelt aan om bij besluitvorming over de ontgrondingsvergunning inzake het formuleren van eisen voor de leeflaag niet alleen aandacht te besteden aan de chemische kwaliteit, maar ook nadrukkelijk aan de mate waarin nutriënten aanwezig mogen zijn.¹⁰ Houd hierbij bij voorkeur rekening met de werkwijze zoals beschreven in de Circulaire diepe plassen.

2.2 Alternatieven en voorkeursalternatief 2021

Het MER gaf weinig gedetailleerde informatie over de inrichting van het gebied in de eindsituatie. Uit het MER bleek dat tussentijds verschillende ontwerpkeuzes zijn gemaakt, maar doordat dit niet navolgbaar was beschreven, was onduidelijk welke rol het milieubelang hierbij heeft gespeeld. De Commissie adviseerde om een beschouwing te geven over de gevolgde stappen in het ontwerpproces voor de eindinrichting, de betrokken partijen, de gemaakte afwegingen en de rol die milieubelangen daarbij hebben gespeeld.

In de aanvulling is uitleg gegeven over het proces van totstandkoming van eerdere alternatieven en een nieuw voorkeursalternatief (VKA 2021). In het uitvoeringsplan, het inrichtingsplan¹¹ en het beheerplan¹² is aangegeven welke afwegingen hierin gemaakt zijn en waarom. Dit maakt voldoende duidelijk dat de gekozen eindinrichting goed past bij de doelen die de provincie Utrecht voor dit gebied, als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), heeft gesteld.

⁸ *Uitvoeringsplan Bosscherwaarden*, Rijndelta groep BV, januari 2022.

⁹ Volgens het uitvoeringsplan wordt voor iedere partij die toegepast zal worden voorafgaand aan het toepassen de kwaliteit in beeld gebracht en getoetst aan de normen. Pas na goedkeuring door het bevoegd gezag wordt de grond daadwerkelijk toegepast.

¹⁰ In paragraaf 4.3 van het uitvoeringsplan is aangegeven dat in de ontgrondingsvergunning eisen kunnen worden opgenomen ten aanzien van de afdeklaag.

¹¹ *Inrichtingsplan Bosscherwaarden*, Rijndelta groep BV, december 2021.

¹² *Beheerplan Bosscherwaarden*, Rijndelta groep BV, december 2021.

2.3 Geohydrologische effecten

Het MER en het daarbij behorende geohydrologische onderzoek¹³ gaven onvoldoende informatie om de betrouwbaarheid van de modeluitkomsten te kunnen verifiëren.

Onzekerheden over de effecten van het project leiden ook tot onzekerheid over de effectiviteit van de benodigde mitigerende maatregelen. De Commissie adviseerde om:

- de opbouw van het gebruikte grondwatermodel toe te lichten, aan te geven hoe ijking en detaillering van het model heeft plaatsgevonden en deze voor zover nodig te verbeteren;
- op een publieksvriendelijke manier uitleg te geven over de nauwkeurigheid van het model, een verklaring te geven voor de verschillen met de werkelijkheid en aan te geven wat dit betekent voor de voorspellingen¹⁴;
- de effecten van het project en de effectiviteit van mitigerende maatregelen meer gedetailleerd te beschrijven en te onderbouwen, inclusief de onzekerheden waarmee rekening moet worden gehouden;
- aan te geven hoe met de onzekerheden over de effectiviteit van mitigerende maatregelen zal worden omgegaan.

Onzekerheden grondwatermodel

Onderdeel van de aanvulling is een nieuwe geohydrologische rapportage.¹⁵ Deze rapportage gaat vooral in op de effecten van het nieuwe VKA 2021. Er is geen uitgebreide onderbouwing van de grondwatermodellering gegeven. Wel zijn resultaten opgenomen van de ijking van het model. Dit betreft een viertal peilbuizen waarvan in twee gevallen de gegevens dateren uit de jaren zeventig van de vorige eeuw. Onduidelijk is waarom recente resultaten van het bestaande monitoringsnetwerk hierbij niet zijn gebruikt. De nauwkeurigheid van de modelberekeningen kan daarmee normaalgesproken beter worden ingeschat.

Mitigerende maatregelen en effectiviteit

Uit de aanvulling blijkt dat de gefaseerde zandwinning van het nieuwe VKA 2021 zal leiden tot lagere grondwaterstanden dan de alternatieven uit het oorspronkelijke MER. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat geen extra (drainage)maatregelen noodzakelijk zijn om grondwateroverlast te voorkomen. Deze conclusie is gebaseerd op modelresultaten. De aanvulling gaat niet in op de gevoeligheid van de berekende grondwaterstanden voor de gekozen modelparameters.¹⁶

Uit een reactie op aanvullende vragen van de Commissie¹⁷ blijkt dat de in het MER (2018) voorgestelde verdichting van het drainagenetwerk niet meer als praktisch uitvoerbaar wordt gezien. Als reden hiervoor wordt aangegeven dat het risico op beschadiging aan de bomen door het aanleggen van nieuwe 'extra' drains tussen bestaande boomteelt groter is dan de – volgens modelberekeningen – niet significante schade door grondwaterstandverhoging op de

¹³ *Geohydrologisch onderzoek Bosscherwaarden*, 5 maart 2018. Bijlage 5 bij het MER.

¹⁴ Het geohydrologisch onderzoek uit 2018 liet laat zien dat grondwaterstanden reeds geruime tijd worden gemonitord. Uit een globale vergelijking van de gepresenteerde meetgegevens met de resultaten van de grondwatermodellering maakte de Commissie op dat het model de waargenomen variaties van de grondwaterspiegel onderschat. Zie paragraaf 2.3.1. van het voorlopig toetsingsadvies.

¹⁵ *Aanvulling milieueffectrapport Bosscherwaarden: geohydrologie*, RoyalHaskoning DHV, 16 augustus 2021.

¹⁶ De drainageweerstand is een modelparameter die afhangt van de afstand tussen de drainagebuizen en de intreeweerstand. De waarde die aan deze parameter wordt toegekend dient te worden geschat en is daarmee altijd onzeker, maar kan wel een belangrijk effect hebben op de berekende grondwaterstand.

¹⁷ Memo *Reactie op vragen Commissie voor de m.e.r.*, RoyalHaskoning DHV, 30 maart 2022. Dit memo is opgesteld naar aanleiding van vragen die de Commissie heeft gesteld over de aanvulling en het geohydrologisch onderzoek 2021.

percelen. Dit lijkt tegenstrijdig met de stelling in het geohydrologische rapport¹⁸, waarin is aangegeven dat een dergelijke oplossing gangbaar en technisch uitvoerbaar is.

Vanwege de onzekerheden in de modeluitkomsten acht de Commissie het van belang dat voorafgaand aan de besluitvorming over de ontgrondingsvergunning duidelijk wordt welke mitigerende maatregelen achter de hand worden gehouden, voor het geval de effecten op de grondwaterstanden groter zijn dan berekend. De aanvulling op het MER biedt hiervoor nog niet de benodigde informatie. Zoals in de vorige paragraaf beschreven, wordt verdichting van de bestaande drainage als risicovol gezien. De haalbaarheid van een de andere voorgestelde mitigerende maatregel, een tijdelijke peilverlaging, is niet duidelijk.¹⁹

De Commissie adviseert om, voordat wordt besloten over de ontgrondingsvergunning, in een aanvulling nader in te gaan op mitigerende maatregelen die achter de hand worden gehouden om negatieve geohydrologische effecten te voorkomen. Geef daarbij inzicht in de haalbaarheid, de effectiviteit en eventuele neveneffecten van deze maatregelen.

Monitoring

Uit de aanvulling blijkt dat de grondwaterstanden al enkele jaren intensief worden gemonitord en dat het monitoringssysteem in stand wordt gehouden om eventuele negatieve effecten van het project te kunnen meten. Dit maakt het mogelijk om tijdig bij te sturen en extra maatregelen te nemen als dit noodzakelijk is. Zoals aangegeven is daarbij van belang dat duidelijk is welke maatregelen daarvoor achter de hand worden gehouden.

2.4 Waterkwaliteit

In het MER ontbrak een expliciete beoordeling van de effecten op de waterkwaliteit. De kwaliteit van het materiaal waarmee de zandwinplassen worden opgevuld is sterk bepalend voor de water- en natuurkwaliteit in het gebied. De Commissie adviseerde om nader in te gaan op de vereiste water- en bodemkwaliteit in verband met de Kaderrichtlijn Water en de beoogde natuurwaarden in het plangebied. Ook was meer toelichting nodig op de wijze waarop geborgd wordt dat de in te brengen grond aan deze eisen zal voldoen.

Zoals aangegeven in paragraaf 2.1 van dit advies verwijst de aanvulling voor het toe te passen materiaal naar het Besluit bodemkwaliteit en de op te stellen Nota bodembeheer. Voor het bereiken van een goede water- en natuurkwaliteit is het toe te passen materiaal vooral in de bovenste laag cruciaal. Daarom is van belang dat de selectie, opslag en toepassing van het materiaal zodanig zorgvuldig georganiseerd wordt, dat 'de juiste grond op de juiste plaats' komt te liggen.

De aanvulling maakt nog niet duidelijk hoe geborgd wordt dat de in te brengen grond aan de eisen voor de te behalen water- en natuurkwaliteit zal voldoen. In de huidige situatie zijn veel nutriënten aanwezig in het plangebied, vooral omdat in het verleden en heden veel mest is toegepast op percelen die in agrarisch gebruik zijn. De oplossing hiervoor wordt onder andere gezocht in het 'braak leggen' van de bovengrond.²⁰ De Commissie wijst er op dat het

¹⁸ Zie pagina 13 van het geohydrologische rapport 2021, waarin wordt verwezen naar het MER 2018.

¹⁹ In het geohydrologische rapport 2021 is aangegeven dat overwogen kan worden om in overleg met het waterschap het polderpeil gering te verlagen. De haalbaarheid van deze maatregel en de effecten ervan zijn niet beschreven.

²⁰ Zie paragraaf 4.7.3 van de aanvulling.

braak leggen van de grond wel tot uitloging van stikstof, maar niet van fosforverbindingen zal leiden. Dit levert een belangrijk risico voor de water- en natuurkwaliteit op.

De Commissie beveelt aan om de gewenste water- en natuurkwaliteit te vertalen naar normen voor nutriëntengehaltes voor de in te brengen grond. Vervolgens kunnen gedurende de werkzaamheden partijen grond geselecteerd en in opslag genomen worden die aan deze eisen voldoen, waarna hiermee de eindafwerking van met name de plas en de poelen gerealiseerd wordt.

2.5 Natuur

In het MER werd gebruik gemaakt van verouderde gegevens en toetsingskaders. Ook gaf het MER onvoldoende informatie over de effecten op bestaande natuurwaarden gedurende de zandwinning en opvulling van de plassen. De Commissie adviseerde om de toetsing van de effecten op natuurwaarden te actualiseren door:

- de inventarisatiegegevens te actualiseren;
- het beoordelingskader aan te scherpen en meer onderscheidend te maken in relatie tot de vigerende wetgeving (Wet natuurbescherming, Wnb) en beleid (NNN);
- de effecten van het project op beschermde natuurwaarden te beschrijven en te beoordelen op basis van deze vigerende wetgeving en beleid;
- aan te geven in hoeverre (en welke) mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

In de aanvulling en het inrichtingsplan is de inventarisatie van de huidige natuurwaarden geactualiseerd. Dit geeft veel informatie over het vóórkomen van soorten in het gebied. Omdat kaartjes met de verspreiding van deze soorten in het studiegebied ontbreken, kunnen de gevolgen van de uitvoering en de optimalisatie van de inrichting niet in detail beoordeeld worden. Het inrichtingsplan gaat tevens uitgebreid in op de relevante toetsingskaders (Wnb en NNN).

De aanvulling maakt duidelijk dat de uitvoering van de zandwinning en opvulling van de plassen leidt tot licht negatieve effecten voor bestaande natuurwaarden en de eindinrichting tot positieve effecten. De Commissie onderschrijft deze conclusies in grote lijnen. Zij merkt op dat de werkelijke effecten mede afhankelijk zullen zijn van de wijze waarop het project in de verschillende fasen van ontwikkeling in werkelijkheid wordt gerealiseerd, mede gezien de lange doorlooptijd. Hierbij heeft zij enkele aanvullende aandachtspunten voor de vergunningverlening en de uitvoering:

- **Stikstofdepositie.** Gesteld wordt dat uitsluitend gebruik zal worden gemaakt van elektrisch materieel voor de zandwinning en opvulling en aan- en afvoer van materiaal. Om die reden zijn in de aanvulling geen (AERIUS-) berekeningen opgenomen van stikstofemissies tijdens de uitvoering. Mocht blijken dat voor de uitvoering (herinrichting inclusief het aanvoeren van grond en het afvoeren van zand) toch materieel nodig is dat leidt tot stikstofemissies, dan zullen de effecten daarvan voor stikstofgevoelige natuur (Natura 2000, NNN) alsnog in beeld gebracht moeten worden en getoetst aan de Wnb.
- **Uitvoeringsperiode.** Het broedseizoen van vogels is niet strikt te kaderen binnen de periode 15 maart – 15 juli. Door klimaatverandering en weersomstandigheden kan het broedseizoen eerder of later starten, dan wel langer doorlopen of eerder stoppen. Dit vergt maatwerk in de uitvoeringsfase middels goede monitoring, niet alleen in de

genoemde periode. Let in het gebied ook op nieuwvestiging van soorten, gezien de lange doorlooptijd van het project.²¹

- **Verstoringsafstanden.** Optische verstoring en geluidverstoring kan optreden op relatief grote afstand van de werkzaamheden. De afstand waarop dit plaatsvindt, is afhankelijk van het in te zetten materieel en de verstoringgevoeligheid van soorten.²²
- **Effecten op (essentiële) leefgebieden.** In de Bosscherwaarden komen verschillende soorten vleermuizen, bever en boomarter voor. Deze soorten vinden vooral leefgebied rond de plassen. Voor al deze soorten wordt gesteld dat deze geen verstoring ondervinden door de werkzaamheden en dat geen maatregelen nodig zijn. Verstoringcontouren reiken over grotere afstand mogelijk tot in deze leefgebieden (zie vorige bullet). Bomenkap op de oevers is ook niet uitgesloten, waarmee het risico ontstaat dat in de leefgebieden gewerkt gaat worden. De genoemde soorten zijn in meer of mindere mate gevoelig voor verstoring en habitatverlies, en uitwijken van soorten is niet in alle gevallen mogelijk²³ of juridisch toegestaan zonder ontheffing en passende maatregelen²⁴. De aanvulling geeft geen gedetailleerde onderbouwing waarom de leefgebieden niet essentieel zijn²⁵.

Tenslotte wijst de Commissie, net als bij het aspect waterkwaliteit, op het belang van de bodemkwaliteit waarmee de eindafwerking van het gebied wordt gerealiseerd. De gewenste natuurtypen die de provincie nastreeft, zoals vochtig hooiland, droge schraalgraslanden en glanshaverhooiland, stellen specifieke eisen aan de bodemkwaliteit. Om de gewenste natuurkwaliteit te realiseren is het van groot belang dat de eindafwerking plaatsvindt met grond die aan deze eisen voldoet ("de juiste grond voor de juiste natuurtypen"). Daarom beveelt de Commissie (net als voor waterkwaliteit) aan om normen vast te stellen voor de gewenste natuurtypen, gedurende de werkzaamheden partijen grond te selecteren en in opslag te nemen die aan deze normen voldoen en daarmee de eindafwerking van het terrein te realiseren.

2.6 Landschap en cultuurhistorie

In het MER werden de negatieve effecten voor cultuurhistorie²⁶ onderschat, doordat deze werden 'weggestreept' tegen positieve effecten van maatregelen, zoals herstel van oude stroomgeulen, kavelstructuren en kades. De Commissie adviseerde om in de aanvulling de beoordeling van de effecten op landschap en cultuurhistorie aan te passen en daarbij onderscheid te maken tussen negatieve effecten en positieve effecten.

Uit de aanvulling blijkt dat niet of nauwelijks negatieve effecten op cultuurhistorische waarden optreden, omdat geen zandwinning plaats zal vinden in gebieden waar waardevolle elementen en structuren voorkomen. De effecten van de eindinrichting voor het landschap

²¹ Oude kraaiennesten (die overigens jaarrond beschermd zijn, tenzij er voldoende alternatieven voorhanden zijn) worden soms in gebruik genomen door soorten als torenvalk en boomvalk.

²² Voorbeeld: de buizerd komt voor in het plangebied. Op basis van de gegevens is niet te herleiden waar precies. Conform het Kennisdocument Buizerd mogen nesten in de broedperiode niet binnen 75 meter benaderd worden.

²³ Voorbeeld: in de kraamtijd is bever gevoelig voor verstoring als nabij de burcht wordt gewerkt (Kennisdocument Bever).

²⁴ Bever en vleermuizen zijn Habitatrictlijnsoorten; opzettelijk verstoren is een overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb.

²⁵ Voorbeelden: de ligging van de beverburcht ten opzichte van de werkzaamheden, potentiële verblijfplaatsen voor boomarter in de houtopstanden, ligging van alternatieve foerageergebieden voor laatzvlieger en gewone dwergvleermuis.

²⁶ Het verdwijnen van kades, verkavelingspatronen, restanten van hagen, kleiputten, tichelgebieden, sloten en waterstaatkundige werken.

zijn overwegend positief. De Commissie merkt op dat het inrichtingsplan nog ruimte laat voor aanvulling of wijziging van planelementen. Omdat inrichtingswensen vanuit verschillende invalshoeken kunnen komen, kunnen deze tegenstrijdig zijn (bijvoorbeeld recreatie versus natuur). Uit paragraaf 5.3 van het inrichtingsplan blijkt dat een 'expert-groep' zal worden ingesteld om bij de nadere invulling te zorgen voor de benodigde afstemming hierover.

2.7 Evaluatie van milieueffecten en samenvatting van het MER

Omdat in het MER nog belangrijke informatie ontbrak, adviseerde de Commissie om de effectentabellen aan te passen en de samenvatting van het MER te actualiseren. Daarbij merkte de Commissie op dat de samenvatting een te rooskleurig beeld gaf van de milieueffecten in de realisatiefase, omdat de effectentabel uitsluitend de effecten liet zien van de voorgenomen activiteiten met inbegrip van mitigerende maatregelen.

De aanvulling bevat een nieuwe effectentabel waarin de effecten van de zandwinning, de opvulling en de eindinrichting apart zijn aangegeven, zonder dat mitigerende maatregelen hierin zijn betrokken.²⁷ Zoals in eerdere paragrafen aangegeven zijn sommige effecten nog wel afhankelijk van de wijze van uitvoering, vooral in de fase van opvulling.

2.8 Overige aspecten

In deze paragraaf gaat de Commissie in op onderdelen die bij de toetsing van het MER niet als essentiële informatie voor de besluitvorming werden gezien, maar waarvoor zij wel aanbevelingen heeft.

2.8.1 Relatie met herinrichting Lunenburgerwaard

De aanvulling en vooral de rapportage 'Maatschappelijke compensatie' gaan uitgebreid in op maatregelen in de Lunenburgerwaard. Deze worden gekoppeld aan het voornemen omdat ze worden gezien als maatschappelijke compensatie, die als voorwaarde geldt voor het verlenen van de ontgrondingsvergunning door de provincie Utrecht.

Uit de genoemde stukken blijkt dat nog onduidelijk is hoe de maatschappelijke compensatie wordt gerealiseerd en welke effecten dit heeft. De initiatiefnemer gaat uit van de realisatie van een stadsstrand, direct naast het centrum van de stad. De werkelijke invulling en het beheer van de beoogde recreatieve voorzieningen is echter nog onduidelijk. De effecten hiervan zijn daarom op dit moment nog niet vast te stellen. Deze zijn mede afhankelijk van de inrichting en de vormen van recreatief gebruik. Als de invulling van de maatschappelijke compensatie door de provincie Utrecht inderdaad gekoppeld wordt aan het verlenen van een ontgrondingsvergunning voor het project Bosscherwaarden moet nagegaan worden of dit leidt tot aanzienlijke milieugevolgen. In dat geval dienen deze alsnog beschreven te worden voorafgaand aan de vergunningverlening. Daarbij moet tevens rekening gehouden worden

²⁷ De Commissie wijst er op dat de tabel in hoofdstuk 6 van de aanvulling niet altijd overeen komt met de toelichtende tekst. Zo suggereert de tabel dat de eindinrichting zal leiden tot negatieve effecten op de sedimenthuishouding van de Lek en hinder voor de scheepvaart door dwarsstroming. Uit de toelichting blijkt dat deze effecten in het VKA 2021 niet zullen optreden. Het VKA 2021 leidt – anders dan de tabel suggereert – dus wel tot andere effecten in de eindsituatie dan de overige alternatieven.

met cumulatieve effecten tussen ingrepen in de Lunenburgerwaard enerzijds en in de Bosscherwaarden anderzijds.

2.8.2 Hoogwaterveiligheid

In het MER waren verouderde gegevens gebruikt om te toetsen of tijdens de zandwinning en opvulling negatieve effecten voor waterveiligheid konden optreden. Daarom beval de Commissie aan om ten behoeve van het uitvoeringsplan de stabiliteit van het binnentalud van de waterkering te controleren middels een stabiliteitsberekening op basis van de actuele normering/werkwijze.

Uit het uitvoeringsplan blijkt dat de controle op mogelijke nadelige effecten op de stabiliteit van de primaire waterkering tijdens de ontgrondingsfase doorgeschoven wordt naar de vergunningsfase. De aanvulling op het MER stelt dat toename van piping in de Lekdijk nagenoeg is uitgesloten, omdat het waterpeil in de uiterwaard in het VKA 2021 minder varieert dan bij de eerder onderzochte alternatieven. Het VKA 2021 heeft echter geen ander effect op de (hoog)waterstanden die bepalend zijn voor het al of niet optreden van piping.

De Commissie beveelt aan om te controleren of tijdens de ontgrondingsfase stabiliteitsverbeterende maatregelen nodig zijn in of aan het binnentalud van de primaire waterkering vanwege macrostabiliteit en/of piping.

Verder merkt de Commissie op dat in de aanvulling geen informatie is opgenomen over de versterking van de noordelijke Lekdijk, die op dit moment op meerdere deeltrajecten in voorbereiding is. Als de uitvoering van beide projecten in dezelfde periode valt kunnen cumulatieve effecten optreden én kunnen zich synergie mogelijkheden voordoen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep in een eerdere fase het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Casper van der Giessen

drs. Marcel Klinge

drs. Marinus Kooiman

dr. Vincent Post

drs. Frank Wijnants

Marja van der Tas (voorzitter)

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Wijziging bestemmingsplan door de gemeente Wijk bij Duurstede.

Verlening van vergunning Ontgrondingenwet door de Provincie Utrecht.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het om de activiteiten C16.1 (winning van delfstoffen) en D18.3 (storten van grond of baggerspecie). Daarom is een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

- De gemeenteraad van Wijk bij Duurstede (bestemmingsplan).
- Het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht (ontgrondingsvergunning).

Initiatiefnemer besluit(en)

- Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wijk bij Duurstede (bestemmingsplan).
- Bosscherwaarden B.V. (ontgrondingsvergunning).

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht (coördinerend).

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie gemeld in deze fase van de advisering geen zienswijzen of adviezen te hebben ontvangen.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [1326](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

